

"לך לך מארצד" (יב, א)

וברש"י 'להנאתך ולטובתך' לכאורה אם היה זה נסיון, למה נאמר לו "להנאתך ולטובתך" דבר העשוי להקטין בהרבה את הנסיון? אלא, בדבר זה גופו התבטא הנסיון, אם יעשה זאת אברהם בגלל "הנאתו וטובתו", או בגלל מצוות האלוקים. ואולם באמת אברהם עמד בנסיון "וילך אברם כאשר דבר אליו ה'" שהלך רק משום מצוות ה' ולא משום שיפיק מזה הנאה טובה.

ספרים

א נקודל'ה

"ונברכו בך כל משפחות האדמה"

אדם אומר לבנו תהא כאברהם (רש"י) מדוע דווקא אב לבנו אומר זאת? באר ה'אוצר אפרים' מפי השמועה: לפעמים אבא אומר לבנו: רצוני שתלמד היטב ושתהיה תלמיד חכם. אומר הבן: אבא, למה אהיה יותר טוב ממך? הרי אתה עם הארץ – גם אני אהיה עם הארץ... אומר לו אביו: אני מברך אותך כמו אברהם אבינו, גם לאברהם היה אבא תרח, עובד אלילים, ועם כל זאת יצא ממנו אברהם....

ומתוק האור

"ואברהם בן תשעים ותשע שנה בהמלו בשר ערלתו" (יז, כד)

חכמי ישראל תמהים; מדוע לא קיים אברהם אבינו מצות מילה לפני שנצטווה ע"י בורא עולם כפי שנהג לגבי מצוות אחרות? הגאון רבי יצחק זאב סולובייצ'יק מבריסק הסביר זאת כך, בכל המצוות שבתורה נהג אברהם אבינו לפי הכלל; 'זריזין מקדימין למצוות' (פסחים ד.). לכן קיים אברהם אפילו קודם שנצטווה עליהן, אולם מצות מילה נקראת; 'ברית מילה' ודרך כל 'ברית' היא; שקיימים בה שני צדדים. לכן קודם שציווה הקב"ה על המילה לא יכול היה אברהם למול את עצמו כיון שלפני הציווי אין כאן אלא צד אחד ומילה בלי כריתת 'ברית' אין בה קיום מצוה כלל.

רבי יצחק זאב סולובייצ'יק

"הבט נא השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור

אותם ויאמר לו כה יהיה זרעך" (טו, ה)

רק למטה הכוכבים נראים קטנים, אבל למעלה הם גדולים מאוד. כך ישראל, בארץ הם לפעמים נראים קטנים ושפלים, אבל למעלה, בשמים, הם חשובים וגדולים מאוד.

ר' ברוך ממעז'יבוז'

"אני הנה בריתי אתך" (יז ד)

אברהם אבינו ידע כמה קשה להיות זהיר בשמירת הברית, וביקש מהקב"ה לסייע לו בזה, והקב"ה הבטיח לו למלא את בקשתו ואמר לו "אני הנה בריתי אתך" - אסייע לך בזה כבקשתך. אך הקב"ה הוסיף שנותן לו סיוע זה רק אם מצדו יעשה את כל מה שביכולתו, כמו שאמרו חז"ל בגמ' אדם מקדש עצמו מלמטה מקדשין אותו מלמעלה. וזהו מה שכתוב "ויאמר אלקים אל אברהם ואתה את בריתי תשמור" ופירש רש"י ואתה, וי"ו מוסיף על ענין ראשון, אני הנה בריתי אתך, ואתה היה זהיר לשמרו. כלומר הסייעתא דשמיא שהבטחתי לך תהיה רק אם אתה מצדך תעשה את כל מה שביכולתך לקדש את עצמך.

בית ישראל

"המול לכם כל זכר" (יז, י)

הרה"ק רבי שלום מבעלזא זיע"א הוזמן לסעודת ברית-מילה ובתוך הדברים אמר לאבי הבן: "היום הושלמה ברית-המילה שלך". תמה האיש: "ברית-המילה שלי?" הסביר הצדיק: "כל מצווה צריך לקיים בשלמות במחשבה, בדיבור ובמעשה. את ברית-המילה אנו מקיימים בתינוק במעשה, אבל במחשבה אין הוא מקיים את המצווה, שכן עדיין אינו בר-דעת. רק כשמכניס את בנו בבריתו של אברהם אבינו, הוא מתקן את המחשבה שהייתה חסרה בברית שלו-עצמו". והוסיף: "זהו שנאמר לאברהם 'ואתה את בריתי תשמור, ואתה זרעך אחריד'. לשם-מה נאמר שוב 'אתה?' אלא כאשר תקיים את הברית לזרעך, תגיע 'אתה' לשלמות במצוות המילה".

צדיקים

בס"ד
וראיתי עוד טעם על זה על פי הכלל הידוע, "גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה", ולכן לא רצה אברהם למול כל עוד לא היה מצווה (שהרי מילה היא פעולה שניתן לעשותה רק פעם אחת, ואם יקיימנה בזמן שאינו מצווה, לא יוכל לקיימה לאחר מכן שוב, בזמן שיצווה עליו הקב"ה לעשות כן, ויפסיד את מעלת "מצווה ועושה").

שפתי חכמים

"והיה ברכה" (יב ב)

וברש"י, יכול יהיו חותמין בכולם, תלמוד לומר והיה ברכה, בך חותמים ולא בהם. חז"ל אומרים במסכת אבות: על שלשה דברים העולם עומד, על התורה, על העבודה ועל גמילות חסדים. וידוע שכל אחד מאבותינו הק' דבק באופן מיוחד באחד משלושת עמודי עולם אלה. אברהם בגמילות חסדים, יצחק בעבודה, ויעקב בתורה. והנה כשגיע זמן הגאולה ב"ב, גם אם תתמעט ח"ו התורה והעבודה, יגאלו ישראל בזכות הצדקה וגמילות חסדים, כמו שנאמר (ישעיה א כז) ציון במשפט תפדה ושביה בצדקה. וזה מה שמרומז ברש"י, יכול יהיו חותמים בכולם, - שמא יעלה על דעתך שישראל יצטרכו את שלושת המדות הללו כדי לחתום ולסיים את גלותם, תלמוד לומר "והיה ברכה", בך חותמים, - במדתך בלבד, בצדקה וגמ"ח לחוד, יסיימו ישראל את גלותם, ולא בהם, ולא יצטרכו לכל שלושת המדות.

הרה"ק מקאצק

"וילך אברהם כאשר דיבר אליו ה'" (יב, ד)

האור החיים הקדוש הקשה על הפסוק שהוא לכאורה מיותר ומתרחץ שכוונת הפסוק להודיע שישר כשהקב"ה סיים לדבר - אברהם אבינו ישר הלך ולא התעכב אפילו לרגע, שואל הדברי ישראל: מה הגדולה בזה שאברהם אבינו לא התעכב אחרי שהוא שמע את כל ההבטחות הללו? אלא אומר הדברי ישראל שאברהם אבינו ישר אחרי ששמע את המילים "לך לך" - עוד לפני ששמע את המשך המשפט וההבטחות - ישר התחיל ללכת ותוך כדי המשך הדיבור, וזה גם כאן כוונת הפסוק "כאשר דיבר אליו ה'" - שלא חיכה אלא - "כאשר" ברגע שהתחיל - כבר התחיל ללכת אברהם אבינו.

דברי ישראל

הגיליון לזכות ולבריאות אדונינו מורינו
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

בעצם היום הזה נמול אברהם וישמעאל בנו (יז, כו)

כתוב במדרש תנחומא שהיה אברהם אבינו ע"ה ירא למול את עצמו, ובא עקרב ועקצו וחתך ערלתו. ודבר זה מרומז בפסוק "וימל את בשר ערלתם בעצם היום הזה", בעצ"ם ר"ת: בעקיצת עקרב צדיק מל.

חיד"א

אזיס ווארט

"כה יהיה זרעך"

רבי אברהם יהושע העשיל מאפטה, בעל 'אוהב ישראל',
ביקש פעם אחת לקדש את הלבנה, אבל השמים היו מעוננים.
נשא עיניו למרום ובתוך כך נתפזרו העננים והלבנה האירה.
החסידים התחילו להתלחש כי ראו מופת במו עיניהם. הרגיש
הרבי בדבר ואמר: "אין כאן מופת, כך היה אצל אברהם
אבינו, שהרי הוא קיים את כל התורה, ובכלל זה קידוש
לבנה. פעם אחת לא היה יכול לקדשה, מפני שהשמים היו
מעוננים, ואמר לו הקב"ה: 'הבט נא השמימה, ואז יספור
הכוכבים', שייראו הכוכבים והלבנה. "שאל אברהם: ומה
יהיה בדורות הבאים כאשר ירצו לקדש את הלבנה ויהיה
מעונן? ענה לו הקב"ה: 'כה יהיה זרעך', כוח זה יהיה מסור
גם לזרעך" ...
אוהב ישראל

הבט השמימה וספור הכוכבים אם תוכל לספור אותם

[טו, ה]

ומיד אח"כ כתוב שהקב"ה אמר לו "כה יהיה זרעך".
הרה"ח רבי מאיר שפירא הסביר זאת במתק לשונו,
שהקב"ה הוציא את אברהם אבינו מעל לכדור הארץ
ואומר לו: ספור את הכוכבים! והנה כל אחד מאתנו היה
משתומם ונבהל הייתכן כזאת? לספור כוכבים? הן ידוע
מראש שזו היא משימה שלא ניתן לעמוד בה! אך
אברהם אבינו אינו משתהה ואם רבש"ע אומר לספור, אז
סו' פרים! אפילו שזה נוגד לכאורה את ההיגיון והמציאות!
אומר לו הקב"ה ברוב נחת: כה יהיה זרעך. כאלה אני
רוצה שיהיו גם בניך, כך אני רוצה שיראו בני ישראל
באחרית הדורות - שמקיימים את ציווי השם גם אם לא
ממש תמיד מבינים אותו, ובמיוחד אם נראה לך ש"מה יש
לי להתחיל הן אני בוודאי אכשל" אך אברהם אבינו אבי
כל העם הזה מלמדנו, אם הקב"ה אומר-עושים! מה יהיה
אחר כך? תשאיר את זה לו... קודם תתחיל!

פרי עמלינן